

sok eredménnyel jártak: a kettős állampolgárságról eddig egyedül *Türkmenisztán* volt hajlandó megállapodást kötni Moszkvával.

Oroszország megpróbált nyomást gyakorolni szomszédaira, ám a kisebbségvédelmi mechanizmus létrehozására irányuló törekvései makacs ellenállásba ütköznek. Nem csoda, hogy a Grúzia és Azerbajdzsán esetében már a hatvanas évektől, a közép-ázsiai köztársaságok esetében a hetvenes évek második felétől kimutatható „*visszatérési*” *tendencia* a kilencvenes évek elején ugrásszerűen megerősödött. A migrációs hatóságok adatai szerint az utóbbi három évben összesen 2,7 millió ember – túlnyomórészt orosz és orosz ajkú – telepedett át a szovjet utódállamokból Oroszországba. Az első hullám a jelek szerint már levonult: 1995-ben már „csak” 300 ezer betelepülőt regisztráltak.

A Szovjetunió felbomlását kísérő társadalmi megváltoztatások, a kirobbant helyi konfliktusok miatt az Oroszországba bevándorlók tekintélyes hányada a „*kényszerű áttelepülők*” kategóriájába sorolható, vagy *menekült*. Ez utóbbi státust Moszkva sajátos módon orosz állampolgárookra is alkalmazza. Még a hivatalos adatok szerint is több mint 600 ezerre tehető az 1994 decemberében megkezdett orosz katonai beavatkozás óta *Csecsenföldről elmenekültek* száma; igaz, többségük nem kért és nem kapott menekült-státust, s így semmiféle állami segítséget nem vesz igénybe. A nyilvántartott kényszerű áttelepülők és a több mint egymillió menekült huszonöt százaléka Kazahsztánból, negyvenhat százaléka pedig a közép-ázsiai utódállamokból – Üzbegisztánból, Tádzsikisztánból, Türkmenisztánból és Kirgizisztánból érkezett.

A szakértők szerint az idén és jövőre újabb 3,5 millió fő bevándorlása várható. Közülük várhatóan mintegy hárommillióan a közép-ázsiai köztársaságokból és Kazahsztánból térnek majd vissza a törté-

nelmi hazába, 400 ezren a Kaukázuson túli államokból (Azerbajdzsánból, Örményországból és Grúziából), ahol, elsősorban falun, gyorsan szaporodik a népesség, de alig van munkahely. Ezért e régiókból nemcsak oroszok, hanem a *helyi etnikumok körében* is fokozódik az eláramlás. A becslések szerint további nyolcvanezren érkezhetnek a három balti országból, ahol a nem őshonos lakossággal szembeni diszkrimináció hatását enyhíti a viszonylagos jólét. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának becslései szerint 2000-ig négymillióan választják állandó új lakóhelyülükül Oroszországot, ahonnan viszont csak 600 ezren vándorolnak más államokba.

Moszkva nem kíván akadályt gördíteni az utódállamokban élő oroszok és orosz anyanyelvűek betelepülése elé, de annál nagyobb eréllyel lép fel a máshonnan – elsősorban a harmadik világ országaiból – érkezőkkel szemben. A kilencvenes években a becslések szerint *legalább félmillió illegális bevándorló* érkezett Oroszországba, többnyire a harmadik világból, a gyors továbbutazás reményében, ám a többségük ottragadt. Miként a Szövetségi Migrációs Szolgálat elnöke nemrégiben bejelentette, kvótákat fognak megállapítani, melyek alapján a nemzetközi normáknak, mindenekelőtt az ENSZ 1952-es menekültügyi konvenciójának megfelelően fogadja majd be Oroszország a menekülteket. Jóllehet a szóban forgó egyezményt Moszkvában több mint két éve ratifikálták, más jogszabályok és az anyagi eszközök hiánya miatt az abból fakadó kötelezettségek teljesítéséről szó sem lehetett. Az alsóház a közelmúltban – egyelőre első olvasatban – jóváhagyta a menekültügyi törvényjavaslatot, nem tudni azonban, honnan teremtik majd elő a megvalósításához szükséges pénzt.

1996. június 8-i számából

A fejlődő baltisztika

A *baltisztikát* – az indoeurópai nyelveken belül külön családot alkotó nyelvekkel: a *lettel* és a *litván*nal, a kihalt *porossal* és néhány kisebb, ugyancsak kihalt balti nyelvvel vagy inkább nyelvjárással, illetve tágabb értelemben ezeknek a nyelveknek-népeknek a kultúrájával foglalkozó tudományt – igen kevesen művelik szerte a világon.

A *német baltisztika* a háború előtt a legerősebbek közé tartozott. A második világháború után aztán kétszeresen is féloldalassá vált: Nyugat-Németországban lassan elsorvadt, az NDK-ban viszont, ahol kötelező volt minden szovjet szocialista köztársasággal, így a lettel és a litvánal is ápolni a testvéri kultúrkapcsolatokat, az ideológiamentes *nyelvészet* majdnem zavartalanul virágozhatott, míg az *irodalomtudomány* – hát istenem, tanulmányozhatta a lett és litván szocialista realizmus remekeit. (A kötelező kapcsolattartásnak annyi haszna azért volt, hogy sokan megtanulták a nyelvet, s képesek voltak *orosz közvetítés nélkül*, eredetiből fordítani.) A német újraegy-

sítés után a baltisztika volt az élet azon kevés területeinek az egyike, ahol a kelet-németek hozták magukkal azt, amiből össznémet lett.

Ebbe a hozadékba többek között beletartozik egy évente kétszer, tavasszal és ősszel rendezett *baltisztikai konferencia* is, ahol is tavasszal a lett és a litván irodalom, ősszel pedig a nyelv kérdései kerülnek terítékre. Összejön a hazai és a Baltikumból meghívott előadókkal-hallgatósággal együtt vagy 20–30 ember, hol *Berlinben*, hol pedig a Németország észak-keleti csücskében lévő kisvárosban, *Greifswaldban* (amelynek kis egyetemén a kitűnő nyelvész, Rainer Eckert professzor vezetésével működik a baltisztikai tanszék).

Bojtár Endre

A **MAGYAR HÍRLAP**

1995. november 20-i számából